

De eigen boontjes

Auteur(s):

Hoogervorst, H.

*De auteur is financieel woordvoerder van de VVD-fractie in de Tweede Kamer***Verschenen in:**

ESB, 82e jaargang, nr. 4107, pagina 415, 21 mei 1997

Rubriek:

Reactie

Trefwoord(en):

eu, emu, financiële, markten

Volgens [Arnold](#) is er een weeffout in het Verdrag van Maastricht gesloten door de ECB niet verantwoordelijk te maken voor het toezicht op het bankwezen. Daaraan kleven naar zijn mening twee hoofdbezwaren. Ten eerste zullen nationale toezichtsautoriteiten geneigd zijn problemen in hun nationale bankwezen te bagatelliseren en de rekening bij het Europese collectief neer te leggen. Omdat de ECB geen toezichtsbevoegdheden heeft, zal zij makkelijk zijn te misleiden en mogelijk als 'lender of last resort' met de onbetaalde rekening blijven zitten. Het tweede bezwaar van Arnold is dat politieke invloed van nationale overheden op het bankwezen tot inefficiëncy en concurrentievervalsing kan leiden.

De zorg van Arnold over de te grote bemoeienis van nationale overheden op het bankwezen is wat sommige lidstaten betreft zonder meer terecht. Frankrijk kampt nu nog met de naweeën van de nationalisering van het bankwezen door François Mitterand. Ondoelmatigheid, vriendjespolitiek en corruptie hebben onder meer Credit Lyonnais geruïneerd. Volgens schattingen van het weekblad *L'Express* zou de Franse financiële wereld nog een onbetaalde rekening van ruim vijftig miljard gulden boven het hoofd hangen.

De vraag is wie die rekening uiteindelijk betaalt. Hebben de Franse banken met de politieke aansturing van de kredietverlening aan concurrentievervalsing gedaan, zoals Arnold suggereert? Ongetwijfeld hebben buitenlandse banken nauwelijks toegang gekregen tot de gesloten Franse markt. Maar uiteindelijk is het juist de concurrentiepositie van het Franse bankwezen die dramatisch is geschaad. Terwijl de Nederlandse banken zich op dit moment met hun gezonde vermogenspositie sterk kunnen maken voor de Europese concurrentieslag, veegt het Franse bankwezen slechts de scherven bijeen. Het kwaad heeft dus zichzelf gestraft. Ik denk dat nog maar weinig bankiers in Frankrijk van mening zijn dat staatsinterventionisme tot concurrentievoordelen leidt. Mijn vermoeden is dan ook dat ook zonder een centrale, toezichthoudende taak van de ECB het staatsinterventionisme in het Europese bankwezen op zijn retour is.

Arnold's redenering dat de afwezigheid van gecentraliseerd banktoezicht in de EMU niet te rijmen valt met een eventuele rol van de Europese Centrale Bank als 'lender of last resort' vind ik van groter belang. Mocht de ECB als 'lender of last resort' gaan opereren, is de kans inderdaad reëel dat de prijs van falend nationaal toezicht op het bordje van de ECB wordt gedumpt, zonder dat zij voldoende greep heeft op dat nationale toezicht. En Arnold heeft helaas ook gelijk wanneer hij stelt dat het Verdrag van Maastricht over deze kwestie onduidelijk is. Weliswaar is er een heldere 'no bail-out' clause die de ECB verbiedt aan overheden krediet te verstrekken, maar het Verdrag verbiedt de ECB niet expliciet kredieten te verstrekken aan banken die in ernstige financiële problemen zijn geraakt. Het gevaar is dus reëel dat de ECB wordt blootgesteld aan zware politieke druk om grote banken via ruime kredietverlening boven water te houden.

Moet het antwoord op dit gevaar zijn het toezicht op het kredietwezen in de handen van de ECB te centraliseren, zoals Arnold voorstelt? Op de kortere termijn lijkt me dat niet de aangewezen weg. Het is namelijk de vraag of de ECB vanuit Frankfurt de rol van centrale toezichthouder in de Europese Unie zou kunnen waarmaken. De afstanden in Europa zijn immers nog groot, niet alleen geografisch, maar ook qua politieke en financiële cultuur. De controle van de ECB zou in de praktijk waarschijnlijk toch sterk afhankelijk blijven van de nationale toezichthouders. Tegelijkertijd zou de officiële opwaardering van de rol van de ECB het zeer verleidelijk maken de verantwoordelijkheid voor falend toezicht geheel op 'Europa' af te wentelen. Wat is aantrekkelijker dan de morele (en financiële) schuld van onverantwoord handelen van nationale banken neer te leggen bij een anonieme Europese instelling? Er zou een asymmetrie kunnen ontstaan tussen een zwak effectief gezag van de ECB en een sterk ontwikkeld afwentelingsgedrag van de lidstaten richting Frankfurt. In deze omstandigheden is intensivering van het huidige internationale harmonisatiebeleid vooralsnog te prefereren boven geforceerde centralisatie van toezicht.

Wat moet er dan wel gebeuren? Naar mijn mening moet de toekomstige ECB duidelijk maken dat zij niet van plan is als 'lender of last resort' voor individuele banken op te treden. Ik heb overigens begrepen dat dit de meest waarschijnlijke positie is, aangezien in het Europees Monetair Instituut een meerderheid van mening is dat de ECB deze rol niet mag spelen. In de naaste toekomst zullen dus de nationale centrale banken als kredietverstrekker van semi-gefaillieerde staatsbanken moeten blijven dienen en dat is maar beter zo. Maar Arnold heeft absoluut gelijk dat dit niet duidelijk in het Verdrag van Maastricht is vastgelegd en daarom is er reden voor de politiek om ter zake zeer waakzaam te zijn. Daartoe heeft Arnold's artikel in het geval van de VVD-fractie bijgedragen. Wij zullen naar een goed moment zoeken om dit (helaas niet enige) kwetsbare punt in het Verdrag van Maastricht in de naaste toekomst aan de orde te stellen.

Zie ook: [Het vergeten stabiliteitspact](#) van I.J.M. Arnold

